

УДК 378.147:82 (1-87)

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2026-10.35>**Вікторія ТКАЧЕНКО**

кандидат педагогічних наук,

викладач української мови та літератури, зарубіжної літератури,

Миколаївський юридичний фаховий коледж

Національного університету «Одеська юридична академія»

mia2010@ukr.net

ORCID: 0000-0001-7794-3136

МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЧИТАННЯ

Анотація. Метою статті є простеження ефективності використання проектного методу на заняттях з української та зарубіжної літератури для підвищення читацької мотивації студентів. **Методологія** дослідження базується на методах теоретичного аналізу, систематизації та узагальнення наукових літературних джерел. Використано методи синтезу, аналізу та моделювання проектного методу. Детально описано приклад проведення проектного методу «Улюблена книга» серед студентів під час вивчення теми сучасної літератури на заняттях із зарубіжної літератури. Він складається з розповіді про книгу, яку студент прочитав поза навчальною програмою (романи, біографії, фантастику, фентезі, детективи, графічні романи тощо). Окреслено етапи підготовки студентів до виступу (10–15 хвилин) у вигляді презентації-відгуку, яка оформлюється як презентація PowerPoint, плакат, газета, брошура тощо. Визначено проблемні питання, які можуть виникати у студентів під час підготовки завдання, та надано загальний план, який допомагає розкрити основну інформацію: короткі відомості про автора, інформація про книгу, чому була вибрана саме ця книга. **Наукова новизна** статті полягає у проведенні проектного методу із сучасної літератури, який полягає у залученні усіх студентів до проекту, розширенні читацьких смаків, розвитку навичок самостійної роботи та творчих здібностей, формуванні впевненості в собі під час публічних виступів, умінні вести дискусію та адекватно сприймати критику, пошуку однодумців. **Висновки.** Установлено, що метод проектів є ефективним для підвищення мотивації читацької компетентності серед студентів. Він дає змогу розширити межі вивчення літератури, індивідуалізувати виконання завдання, активно взаємодіяти з текстом, удосконалити навички самостійної роботи, розвивати творчий потенціал. Під час виконання проектного завдання студенти використовують не лише знання з курсу зарубіжної літератури, а й з інших дисциплін, та набувають нових умінь та навичок. Проєкт допомагає перетворити звичайне прочитання творів на цікаве дослідження з подальшим обговоренням та пошуком однодумців. Перспективою подальших досліджень є використання методу проектів під час вивчення інших тем та розділів зарубіжної літератури.

Ключові слова: література, мотивація, читання, читацька компетенція, проектний метод, сучасна література, зарубіжна література.

Victoria TKACHENKO

Candidate of Pedagogical Sciences,

Lecturer at the Department of the Ukrainian Language and Literature, World Literature,

Mykolaiv Vocational Law College of National University "Odesa Law Academy"

mia2010@ukr.net

ORCID: 0000-0001-7794-3136

THE METHOD OF PROJECTS AS AN EFFECTIVE MEANS OF INCREASING READING MOTIVATION

Abstract. The purpose of the article is to trace the effectiveness of using the project method in Ukrainian and Foreign Literature classes to increase students' reading motivation. The research **methodology** is based on the methods of theoretical analysis, systematization and generalization of scientific literary sources. The methods of synthesis, analysis and modeling of the project method are used. An example of conducting the project method «Favorite Book» among students while studying the topic of modern literature in Foreign Literature classes is described in detail. It consists of a story about a book that the student read outside the curriculum (novels, biographies, science fiction, fantasy, detectives, graphic

© В. Ткаченко, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

novels, etc.). The stages of preparing students for a speech (10–15 minutes) in the form of a presentation-feedback, which is designed as a PowerPoint presentation, poster, newspaper, brochure, etc. Problematic issues that may arise for students during the preparation of the task are identified and a general plan is provided that helps to reveal the basic information: brief information about the author; information about the book; why this particular book was chosen. **The scientific novelty** of the article lies in the implementation of a project method in modern literature, which consists in involving all students in the project; expanding reading tastes; developing skills of independent work and creative abilities, forming self-confidence during public speeches; the ability to conduct a discussion and adequately perceive criticism; finding like-minded people. **Conclusions.** It has been established that the project method is effective for increasing the motivation of reading competence among students. It allows you to expand the boundaries of studying literature, individualize the completion of the task, actively interact with the text, improve independent work skills, and develop creative potential. When completing a project task, students use not only knowledge from the course of Foreign Literature, but also from other disciplines and acquire new skills and abilities. The project helps to turn the usual reading of works into an interesting study with subsequent discussion and search for like-minded people. Prospects for further research include the use of the project method when studying other topics and sections of foreign literature.

Key words: literature, motivation, reading, reading competence, project method, modern literature, Foreign Literature.

Постановка проблеми. Читання є невіддільною частиною нашого життя. Під час читання люди отримують нові знання; розвивають критичне мислення, навички самостійної роботи; розширюють світогляд, ознайомлюються з різними країнами, культурами та традиціями; проживають різні життя, ситуації та емоції разом з героями творів; учаться співчуттю, аналізу інформації, робити висновки. Проте сьогодні молодь усе більше переглядає короткі відео, спілкується невеличкими повідомленнями, що знижує концентрацію уваги. Читання книг стає складним і довгим процесом. Такі процеси сприяють зменшенню читацької активності. Отже, актуальним питанням залишається підвищення мотивації щодо формування читацької компетенції. Важливим елементом у цьому є заняття з української та зарубіжної літератури, які забезпечують її опанування.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Питання розвитку читацької компетенції досліджували науковці Н. Голуб, В. Мартиненко, О. Савченко, Н. Сметаннікова, Г. Токмань, А. Фасоля, Т. Яценко та ін. Вивченням ефективності використання методу проєктів (проєктного методу) займалися такі вітчизняні науковці, як О. Дьоміна, І. Зимня, О. Моїсєєва, І. Олійник та ін.

Мета статті – простежити ефективність використання проєктного методу на заняттях з української та зарубіжної літератури для підвищення читацької мотивації студентів.

Виклад основного матеріалу. Читацька компетенція – це «інтегрований компонент навчальних досягнень учнів, перелік основних усвідомлених учнями знань, умінь і навичок, передбачених конкретною літературною

темою та шкільним курсом літератури загалом, система ціннісно-світоглядних орієнтацій, сформованих на матеріалі програмових художніх творів, а також здатність до цільового осмисленого застосування комплексу знань із літератури, набутих умінь і способів діяльності в майбутній професійній сфері та різних життєвих ситуаціях» [4, с. 258–259]. Отже, читацька компетентність є основою для опанування та розвитку вмінь та навичок, які застосовуються під час вивчення інших предметів та сприяють розвитку особистості.

Т. Корнілова роботі виділила складники читацької компетентності (табл. 1) [2].

Отже, читацька компетентність охоплює усі сфери життя. Проте вона не завжди мотивує студентів до читання.

В умовах значного навчального навантаження постає питання зниження мотивації до читання, оскільки велика кількість навчальних предметів, підготовка до НМТ, позакласна діяльність, гуртки зменшують кількість часу для якісного, вдумливого прочитання та аналізу художнього твору. Багато часу займають перегляд соціальних мереж, комп'ютерні ігри. Негативно на процес читання впливають й особисті якості, такі як невпевненість, сором'язливість, які найбільше проявляються під час обговорення прочитаного: виникає хвилювання, переживання, що неправильно буде сформульована думка, виникне помилка у вимові або наведенні певних фактів, і це буде негативно сприйнято співрозмовниками. Тож заняття із зарубіжної літератури покликані не лише ознайомити студентів із найкращими зразками художніх творів, а й створювати умови для розвитку вмінь та навичок вільного спілкування та подолання таких психологічних

Таблиця 1

Складники читацької компетентності

№ з/п	Складники	Види вираження
1.	Технічне читання	Навички декодування, швидкість, правильність, виразність
2.	Розуміння прочитаного	Здатність уловлювати основну думку, деталі, причинно-наслідкові зв'язки
3.	Аналітичне мислення	Уміння критично оцінювати інформацію, робити висновки, ставити запитання
4.	Творче мислення	Уміння використовувати інформацію для створення власних текстів, ідей, проєктів
5.	Використання інформації з тексту	Пошук, аналіз, синтез, оцінка
6.	Комунікативний	Взаємодія з текстом, висловлювання власних думок та почуттів, обмін інформацією з іншими людьми
7.	Інтерес до читання	Мотивація до самостійного вивчення літератури

бар'єрів. Отже, метою вивчення курсу зарубіжної літератури є «формування громадянина України, патріота своєї держави з планетарним мисленням; розвиток у процесі читацької діяльності ключових і предметних компетентностей учнів, здатних вибрати для задоволення своїх інтелектуальних, духовних, естетичних та соціальних потреб якісний літературний твір, дати йому адекватну оцінку, виявити власну читацьку рефлексію; заохочення школярів до розширення кола читання, досягнення духовної та естетичної цінності літературних творів різних епох і країн, поглиблення культурно-пізнавальних інтересів учнів, усвідомлення ними ключової ролі художньої літератури в сучасному світі, націєтворчої функції художнього перекладу, ролі вітчизняних майстрів перекладу в духовному поступі України; виховання в учнів поваги до культурних надбань українського та інших народів, формування творчої особистості громадянина України з високим рівнем загальної культури, гуманістичним світоглядом, активною життєвою позицією, національною свідомістю» [1, с. 2].

Важливо зазначити, що інтереси молоді в тематичному та жанровому спрямуванні творів виходять за межі шкільної програми. Студенти не завжди проводять паралелі між темами та проблемами, порушеними у програмних творах, зі звичним життям, сьогоденням, оскільки такі твори здаються неактуальними, незрозумілими, які просто оповідають історії з інших часів, країн, культур. Через це деякі твори стають складними для прочитання, сприйняття й обговорення, що негативно впливає на мотивацію до вивчення літератури. Сьогодні серед підлітків переважають такі жанри, як сучасні

романи, детективи, трилери, фентезі, комікси тощо. Отже, забезпечення ефективного формування читацької компетентності передбачає використання нових, нестандартних методів: проєктів, дискусій, живих журналів тощо. Такий вид діяльності сприяє збільшенню інтересу до читання.

Для того щоб залучити до читання та роботи над художніми творами здобувачів освіти, дієвим є використання проєктного методу.

Проєктний метод – це «система навчання, за якої студенти набувають знань і вмінь у процесі планування й виконання поступово ускладнюваних практичних завдань-проєктів» [3, с. 79]. Основною метою проєктного методу є розвиток навичок самостійної роботи студентів у процесі виконання поставлених завдань та використання знань і вмінь з інших навчальних дисциплін.

Проєктний метод об'єднує новітні та традиційні форми та прийоми навчання: індивідуальні, парні, групові; велика кількість вправ; постановка та розв'язання проблемних питань; використання різних джерел інформації; проявлення творчих здібностей. Використання цього методу під час занять із літератури дає можливість проявити здібності кожному студенту незалежно від рівня його знань, умінь та підготовки з певної теми. Здібні студенти розширюють сферу використання своїх компетенцій поза програмою, а слабші отримують можливість проявити свої «сильні» боки через виконання нетипових завдань.

Удалим є проведення проєкту «Улюблена книга» під час вивчення розділу сучасної літератури. Він складається з розповіді про книгу, яку студент прочитав поза навчальною

програмою. Для цього студентами вибираються твори сучасної літератури. Проте можна розширити часовий відрізок. Для студентів проєкт є можливістю проявити себе, показати інший бік своєї особистості, знайти однодумців.

Час проведення проєкту встановлюється відповідно до кількості залучених студентів: одна група, кілька груп окремо чи потік. Проєкт проводиться протягом навчального семестру або року на заняттях з української та зарубіжної літератури або під час кураторських годин.

Викладач оголошує завдання за кілька тижнів або місяців (залежно від строків проведення проєкту) перед початком проведення проєктних занять. Таким чином, студенти мають час на вибір книги, яку бажають презентувати.

Вибір книги не базується лише на назві проєкту. Для презентації вибирається будь-яка книга із сучасної літератури, як зарубіжної, так і української:

- остання прочитана книга;
- улюблена книга;
- книга улюбленого автора;
- бестселер, який усі радять прочитати;
- книга, яка не сподобалася, але залишила багато вражень.

Важливим елементом у виборі книги є відсутність жанрових та тематичних обмежень. Це можуть бути детективи, фентезі, історичні романи, пригодницькі романи, любовні романи, дарк-романи, трилери, антиутопії, біографії, мемуари, збірки віршів, комікси, графічна проза, книги з психології та саморозвитку тощо. Таким чином, студенти розповідають про ту книгу, яку вони вибрали самостійно, а не повинні прочитати за навчальною програмою. Це є великим стимулом у виконанні проєкту та підвищує читацьку мотивацію вже на етапі обдумування, обговорення та уточнення умов вибору книги.

Ознайомлення з книгами, які читають студенти, дає змогу звернути їхню увагу на розгалуженість тематики та проблематики художніх творів. Цей аналіз допомагає провести паралелі з програмною літературою та знайти спільні риси. Тож сучасні твори стають своєрідними «перекладачами», які допомагають об'єднати та пояснити складні проблеми та

питання простою та доступною мовою, зрозумілою молоді.

Також студенти мають можливість розповісти про серію книг. Під час такої презентації надається скорочена характеристика всієї серії, а не оповідь про кожну книгу окремо. Проте доцільно зробити акцент на тій частині, яка сподобалася найбільше.

Вільний вибір книги для презентації дає можливість студентам не лише розповісти про книгу, а й поділитися своїми інтересами, знайти однодумців, інколи показати себе з нового боку.

Варто зазначити, що під час вибору книг можуть виникати такі питання серед студентів:

- не можуть вибрати лише одну книгу;
- мало інформації про автора;
- не мають улюблену книгу;
- не люблять читати.

У цей момент необхідно визначити інтереси цього студента та знайти, як їх можна поєднати з творчим завданням.

Виступ учасники готують у вигляді презентації-відгуку, яка оформлюється як презентація PowerPoint, плакат, газета, брошура тощо. Студенти орієнтуються на презентацію у 10–15 хвилин. Час доповіді залежить від кількості учасників. Під час вибору книги та підготовки до презентації студенти спираються на загальний план, який розкриває основну інформацію та складається з таких пунктів:

1. Короткі відомості про автора:

- прізвище, ім'я;
- у якому жанрі/жанрах пише;
- премії;
- цікаві факти.

2. Інформація про книгу:

- назва (підзаголовок);
- рік виходу (фото різних видань);
- історія написання (коротко окреслюються основні моменти);

– наявність екранізацій чи театральних постановок;

- цікаві факти;
- цитати, які влучно передають зміст книги;
- сприйняття книги критиками.

3. Чому саме цю книгу вибрали (спираємося на питання):

- Чим зацікавила?
- Чим особлива?
- Чим сподобалася?

– Чи є моменти, які, навпаки, не подобаються?

– Чи радите її для прочитання?

Найважливішим правилом підготовки до виступу є розповідь про книгу, свої враження, емоції, а не переказування сюжету книги чи серії.

Також студенти мають можливість принести паперові книги для виставки. Інколи представлена експозиція з кількох різних видань.

Варто зазначити, що значна кількість творів сучасної літератури має екранізації або незабаром буде екранізована. У такому разі студенти долучаються до презентації трейлеру фільму або серіалу, що допомагає візуалізувати почуту інформацію. Також можна додати коротку порівняльну характеристику книги та фільму.

Після завершення презентації студенти мають можливість поставити питання доповідачу для поглиблення обговорення цікавого твору.

Проведення проєкту доводить, що молодь читає книги різних жанрів та обсягів, проводить аналіз та робить висновки з прочитаного. Якщо проєкт триває більше ніж кілька занять, то студенти мають можливість представити декілька подібних презентацій (наприклад, дві улюблені або останні прочитані книги, книги різних жанрів тощо). Зважаючи на це, збільшується інтерес до виконання проєкту. Після першої власної презентації та перегляду робіт однокласників з'являються нові ідеї для розповіді про наступну книгу.

Перевагами проведення цього проєкту, окрім підвищення рівня мотивації до читання, є:

- розвиток навичок самостійної роботи;
- розвиток творчих здібностей студентів;
- розвиток уміння користуватися новими інформаційно-комунікаційними технологіями;
- формування впевненості в собі під час публічних виступів;

– розвивається вміння сприймати критику та з повагою ставитися до думки інших;

– розвивається вміння формулювати запитання;

– формується робота з голосом (гучність та темп мовлення, інтонація, паузи);

– розвиваються навички ведення дискусії;

– оновлення словникового запасу;

– ознайомлення з творами сучасної літератури;

– розширення читацьких смаків.

Також під час обговорення книг порушується й питання носія інформації, що значно впливає на процес читання. Студенти обговорюють, у якому форматі легше, зручніше читати книгу: паперову чи електронну.

У підсумку проєкту студенти ознайомлюються зі значною кількістю сучасної літератури різних жанрів, відкривають для себе нових авторів, складають список для прочитання, який включає й нові жанри, знаходять однодумців.

Висновки. Отже, метод проєктів є ефективним для підвищення мотивації читацької компетентності серед студентів. Він дає змогу розширити межі вивчення літератури, індивідуалізувати виконання завдання, активно взаємодіяти з текстом, удосконалити навички самостійної роботи, розвивати творчий потенціал. Під час виконання проєктного завдання студенти використовують не лише знання з курсу зарубіжної літератури, а й з інших дисциплін, та набувають нових умінь та навичок. Проєкт допомагає перетворити звичайне прочитання творів на цікаве дослідження з подальшим обговоренням та пошуком однодумців.

Перспективою подальших досліджень є використання методу проєктів під час вивчення інших тем та розділів зарубіжної літератури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зарубіжна література. 10–11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2022. Затверджено та надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 р. № 698).

2. Корнілова Т. Формування читацької компетентності: шлях до успішного навчання та розвитку. *Педагогічна Житомирщина*. 2024. № 2(34). С. 1–6. URL: <https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2024/03/5.-%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0-75-.pdf>

3. Освітні технології : навчально-методичний посібник / за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.

4. Яценко Т. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2016. 360 с.

REFERENCES:

1. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2022). Zarubizhna literatura. 10-11 klasy. Riven standartu. Navchalna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Foreign literature. Grades 10–11. Standard level. Curriculum for general secondary education institutions]. Zatverdzheno ta nadano hryf «Rekomendovano Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy» (Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 03 serpnia 2022 r. № 698). [in Ukrainian].
2. Kornilova, T. (2024). Formuvannia chytatskoi kompetentnosti: shliakh do uspishnoho navchannia ta rozvytku [Formation of reading competence: the path to successful learning and development]. *Pedahohichna Zhytomyrshchyna*, 2(34), 1–6. Retrieved from: <https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2024/03/5.-%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0-75-.pdf> [in Ukrainian].
3. Piekhota, O. M., Kiktenko, A. Z., & Liubarska, O. M. (2001). *Osvitni tekhnolohii: Navchalno-metodychnyi posibnyk* [Educational technologies: a teaching and methodological manual]. A.S.K. 256 p. [in Ukrainian].
4. Yatsenko, T. (2016). *Tendentsii rozvytku metodyky navchannia ukrainskoi literatury v zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia)* [Trends in the development of methods of teaching Ukrainian literature in general education institutions (second half of the 20th – beginning of the 21st century)]. Pedahohichna dumka. 360 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 30.06.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.10.2026